

EKONOMI
HÖGSKOLAN
Lunds universitet

Institutionen för handelsrätt
HARK01 Handel och Marknad
Kandidatuppsats

VT 2008

Ska Sverige anta CISG del II?

Handledare: Lea Hatzidaki-Dahlström

Författare: Hanna Flink

Sammanfattning

Föreliggande uppsats syfte är att utreda huruvida Sverige är i behov av en moderniserad och mer internationellt anpassad avtalslag. För snart tjugo år sedan ratificerade Sverige den internationella köplagen United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, CISG, med reservation för konventionens del II om ingående av avtal. Detta eftersom Sverige tillämpar löftesprincipen vid ingående av avtal och CISG utgör en kompromiss mellan löftes- och kontraktprincipen. Sverige är tillsammans med de övriga nordiska länderna ensamt om att reservera sig mot denna del och har därför av andra staters näringsliv kommit att ses som provinsialt samt bakåtsträvande. Den globala handeln blir allt viktigare för Sverige och det svenska näringslivet har till följd av detta ställt krav på landets ledande makthavare att dra tillbaka reservationen och att anta den avtalsrättsliga delen. I Europa pågår en ständig diskussion om en mer harmoniserad avtalsrätt och flera nya alternativ till en mer enhetlig avtalslagstiftning har tagits fram samt fler är på väg. Exempel på färdigställda verk är Unidroit Principles samt Principles of European Contract Law.

Vid uppsatsens slut kommer jag fram till att jag sällar mig till näringslivets samt flertalet framstående forskares åsikt på området om att Sveriges avtalslag ska revideras och att CISG del II om ingående av avtal ska antas.

Nyckelord: Avtalslagen, CISG, Internationell avtalsrätt, Löftesprincipen, Kontraktprincipen.

Abstract

The purpose of this essay is to investigate and analyse if Sweden is in need of a more modern and international suited Contract Law. Twenty years ago Sweden ratified the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, CISG, with one exception: part II on Formation of the Contract. This because Sweden applies the promise principle when a contract is formed and the CISG is a compromise between this principle and the contract principle. Sweden and the other Nordic countries are the only ones that have not ratified part II of the convention and are, because of that, seen as reactionary and provincial by other states. The global trade will be even more important for Sweden and because of this the Swedish industry has made a demand on the government to ratify part II. In Europe there is a constant discussion about a harmonization of contract law. Several new alternatives for a more uniform contract law have been presented and a few other proposals are coming. Example of already completed harmonization are the Unidroit Principles and Principles of European Contract Law.

The conclusion of this essay is that I agree completely with the Swedish industry and several other big researchers' opinions within the contract area, that contract law of Sweden should be revised and that the contract part of CISG should be ratified.

Innehållsförteckning

FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte och frågeställning	8
1.2 Metod och material	8
1.3 Avgränsningar	9
1.4 Disposition	10
2 LÖFTES- OCH KONTRAKTSPRINCIPEN	12
2.1 Löftesprincipen	12
2.1.1 Allmänt.....	12
2.1.2 Bundenhet	13
2.1.3 Återkallelse	14
2.1.4 Kritik mot löftesprincipen	15
2.2 Kontraktprincipen	16
2.2.1 Allmänt.....	16
2.2.2 Bundenhet	16
2.2.3 Återkallelse	17
2.2.4 Kritik mot kontraktprincipen	19
2.3 CISG	19
2.3.1 Bakgrund.....	19
2.3.2 Innehåll och uppbyggnad.....	20
2.3.3 Bundenhet	21
2.3.4 Återkallelse	21
2.3.5 Skillnader mellan 1 kap AvtL och CISG del II.....	22
2.4 De nordiska ländernas reservation	23
3 ALTERNATIVA REGELKOMPLEX	26
3.1 Lex Mercatoria	26
3.2 UNIDROIT	27
3.2.1 Allmänt.....	27
3.2.2 Bundenhet	28
3.3 PECL	29
3.3.1 Allmänt.....	29
3.3.2 Bundenhet	30

3.4 UniP och PECL samt CISG	31
3.4.1 <i>UniP och PECL</i>	31
3.4.2 <i>CISG:s förhållande till UniP och PECL</i>	31
4 DISKUSSIONER PÅ OMRÅDET	33
4.1 CISG del II	33
4.1.1 <i>Sveriges lagstiftande maktavare</i>	33
4.1.2 <i>Näringslivet</i>	34
4.2 Andra harmoniseringsförsök.....	35
4.2.1 <i>"European Civil Code"</i>	35
4.2.1.1 För- och nackdelar med en European Civil Code	36
4.2.1.2 De nordiska länderna	38
4.2.2 <i>Common Frame of Reference</i>	38
4.2.2.1 Sveriges ståndpunkt	39
5 ANALYS	40
5.1 CISG del II	40
5.2 Allmänna principer	42
5.3 Andra harmoniseringsförsök.....	42
5.4 Avslutande kommentar	43
REFERENSFÖRTECKNING	44

Förkortningar

AvtL	Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, Avtalslagen
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Tyskland)
CISG	United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Wien 1980
CFR	Common Frame of Reference
EU	Europeiska unionen
ICC	International Chamber of Commerce (Internationella Handelskammaren)
PECL	Principles of European Contract Law
Prop	Proposition
SOU	Statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning
UCC	Uniform Commercial Code (USA)
ULF	Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods, Haag 1964
ULIS	Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods, Haag 1964
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law
UNIDROIT	Institut International pour l'unification du droit privé
UNIDROIT Principles, UniP	Principles of International Commercial Contracts, published by UNIDROIT 2004

1 Inledning

Europa utgör hela tre fjärdedelar av Sveriges varuexportmarknad och därför är den svenska exportindustrin i hög grad beroende av den utveckling som råder på den europeiska marknaden.¹ Under de senaste 30 åren har den totala världshandeln fördubblats och det blir allt vanligare att företag blir antingen multinationella eller transnationella. Västeuropas andel av världshandeln är 45 procent. Den relativt höga siffran beror till största del på handeln inom Europa, tas denna andel bort minskar Västeuropas andel av världshandeln avsevärt.² Med bakgrund av det just sagda torde frågan om Sverige ska anta CISG del II eller inte vara högaktuell och därför intressant samt väl värd att undersöka.

Sverige antog år 1989 CISG med undantag för den avtalsrättsliga delen. Nu när det nästan gått 20 år sedan ratificeringen har Sverige fortfarande inte antagit del II, trots att konventionen nått stor framgång. För det ekonomiska livet är avtalet ett oundgängligt instrument³ och därför kan det tyckas märkligt att Sverige, precis som de övriga nordiska länderna, fortfarande håller fast vid sin avtalslag från år 1915. Det pågår en utbredd debatt i Europa om en mer enhetlig samt samordnad europeisk kontraktsrätt och både det svenska näringslivet och forskare på området ifrågasätter starkt varför Sverige inte antagit CISG del II.

¹ <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Ekonomi/Utrikeshandel/>, 080514, 20:19.

² http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Ekonomi/Utrikeshandel/Varldshandelns_utveckling/, 080514, 20:25.

³ A. Agell, Å. Malmström, *Civilrätt*, 2007, s. 91.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med föreliggande uppsats är att utreda huruvida Sverige är i behov av en moderniserad och mer internationellt anpassad avtalslag. För att komma fram till alternativa avtalsrättsliga modeller till Sveriges rådande avtalslag kommer jag att undersöka hur utvecklingen inom kontraktsrätten ser ut på det internationella planet. Fokus kommer att läggas på CISG:s andra del eftersom denna erhållit stor framgång. Min frågeställning lyder därför: Bör Sverige revidera nuvarande avtalslag och anta CISG del II? För att göra en rättvis analys av det rådande läget kommer jag att ta hänsyn till vad framstående forskare på området tycker, vad näringslivet har för åsikter samt vad såväl nationella som internationella politiska institutioner anser i frågan.

1.2 Metod och material

De rent deskriptiva delarna i uppsatsen, det vill säga kapitel 2 och 3, är skrivna utifrån den rättsvetenskapliga metoden eftersom jag presenterar gällande rätt.⁴ I dessa kapitel presenterar jag de rättsregler som finns på det avtalsrättsliga området, såväl nationellt som internationellt. Här utgår jag således från de lege lata för att i resterande kapitel kunna redogöra för eventuell de lege ferenda.

Det material jag valt är främst skrivet av mycket framstående forskare samt professorer på det avtalsrättsliga området och då gärna också med internationell anknytning. Materialet utgörs av rättskällor i form av lagtext och andra regelverk såsom exempelvis UniP och PECL för att påvisa att det finns fler avtalsrättsliga alternativ. Det är alltså en komplex verklighet det är fråga om. Även rättsvetenskaplig litteratur kommer att utgöra en stor del av materialet. Att jag valt att utgå ifrån mycket material av denna art beror på att det i proposition och

⁴ C. Sandgren, Rättsvetenskap för uppsatsförfattare, 2007, s. 39.

förarbeten inte finns mycket som belyser min fråga, dock har proposition 1986/87:128 om internationella köp använts. Framför allt har den rättsvetenskapliga litteraturen varit av mycket stor vikt i de kapitel som analyserar läget de lege ferenda. Eftersom det material jag valt är skrivet av pålitliga samt trovärdiga fackmän vågar jag påstå att det som nedan följer är av tillförlitlig karaktär.

1.3 Avgränsningar

Avtalsrätt är ett mycket stort samt komplext regelområde och därför anser jag det vara mycket viktigt för uppsatsens djup att jag avgränsar mig och därefter håller mig inom angivna ramar. Uppsatsen begränsas till att innefatta första kapitlet i AvtL samt del II i CISG. Avgränsningen görs i syfte att begränsa ämnet till löftes- och kontraktsprincipen. I det första kapitlet i AvtL läggs huvudtyngden på den första samt den sjunde paragrafen, eftersom de båda handlar om hur parter blir bundna av ett avtal. Samma begränsning görs i CISG.

Uppsatsen kommer inte i någon mån ta upp de avtalsrättsliga förhållandena vad gäller e-handel eftersom det skulle bli ett allt för omfattande område. Jag kommer inte heller att ta upp standardavtal. De regelverk som kommer att beröras är den svenska avtalslagen, CISG, PECL samt UniP. Eftersom jag valt att ta upp just dessa regelverk begränsas uppsatsen på ett naturligt sätt till att handla om internationella alternativ till AvtL. Detta är endast ett axplock ur de internationella regelverk som existerar idag. Att jag valt just dessa beror på CISG:s omfattning geografiskt sett samt på dess framgång inom den internationella handeln. Då CISG bygger på de båda nämnda principerna har jag valt att även belysa dem.

I kapitel fyra, där jag redogör för vad som pågår på den internationella kontraktsrättsliga marknaden, har jag valt att redovisa European Civil Code och

CFR då dessa flitigt förekommer i den litteratur jag valt och att det är framstående forskare på området som ligger bakom de båda.

Vad som möjligen kan tyckas märkligt är att jag valt att utelämna vad den europeiska kommissionen anser i frågan om Sverige ska anta CISG del II. Denna avgränsning görs då jag har för avsikt att undersöka min ställda fråga främst utifrån Sveriges synvinkel och vad landets representanter (genom ICC) från näringslivet anser i frågan.⁵ Jag analyserar Sveriges ståndpunkt för att i senare kapitel kunna komma fram till om landet ligger i startgroparna för att ratificera del II av konventionen, om det dröjer eller om inget antagande överhuvudtaget kommer att ske. Att jag valt att även granska vad det svenska näringslivet anser i frågan är för att jag vill utreda om det i Sverige överhuvudtaget finns något behov av en mer internationellt anpassad avtalslag och att, om så är fallet, borde detta också motivera Sveriges makthavare att sätta högre prioritet på frågan.

Då jag i kapitel två redogör för kontraktsprincipen och tar amerikansk, engelsk, samt fransk rätt som exempel, är jag medveten om att jag endast redovisar huvuddragen. Detta eftersom jag anser de som de mest väsentliga att ta upp. Samma sak gäller i kapitel fyra då jag redogör för vad det finns för för- och nackdelar med att införa en European Civil Code, eftersom jag endast tar upp de faktorer som har att göra med den gränsöverskridande handeln. Inga politiska aspekter kommer att belysas.

1.4 Disposition

I kapitel två vill jag introducera läsaren till de två olika principerna som råder inom det avtalsrättsliga området angående hur ett bindande avtal ingås, det vill

⁵ Märk väl att när jag senare i uppsatsen skriver ”näringslivet” åsyftar jag varje gång de representanter som utsetts genom ICC.

säga löftes- samt kontraktsteorin. Därefter redogörs för CISG i sin helhet samt närmare om hur konventionen reglerar ingående av avtal. Kapitlet avslutas med en presentation av de nordiska ländernas reservation mot CISG:s avtalsrättsliga del. I därpå följande kapitel redovisas två utvalda regelkomplex, UniP samt PECL. En mindre jämförelse mellan de båda regelkomplexen görs samt hur de förhåller sig till CISG. I kapitel fyra presenteras den forskning som försiggår på området samt hur Sverige ställer sig till denna. Till sist redogörs för vad jag anser i frågan och en slutsats utifrån presenterade kapitel avslutar uppsatsen.

2 Löftes- och kontraktsprincipen

I AvtL har lagstiftaren ställt upp vissa allmänna grundregler angående hur avtal ska slutas. Just nämnda regler är skrivna utifrån tanken att ett avtal i sin enklaste form kommer till stånd genom ett anbud från den ena parten och ett antagande, det vill säga en accept från den andra. Frågan är om ett anbud är bindande och om det går att återkalla. Problemet kan erhålla flera olika svar beroende på vilken principiell inställning till verkan av ett anbud som rättsordningen valt. Å en sidan kan det vara frågan om att åstadkomma ett avtal genom löftesprincipen och å andra sidan genom kontraktsprincipen.⁶

2.1 Löftesprincipen

2.1.1 Allmänt

Sveriges avtalslag, lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, bygger precis som de övriga nordiska länderna samt Tysklands BGB, på löftesprincipen vid ingående av avtal.⁷ Avtalslagen är en produkt av gemensam nordisk lagstiftning och innehåller vad som vid tidpunkten för lagens tillkomst kunde anses som lämpligt att reglera i lag.⁸ Den enda större förändringen av lagen efter att den trätt i kraft är införandet av generalklausulen

⁶ A. Agell, Å. Malmström, *Civilrätt*, 2007, s. 97.

⁷ J. Ramberg, C Hultmark, *Allmän Avtalsrätt*, 1999, s. 84.

⁸ A. Adlercreutz, *Lärobok I Allmän Avtalsrätt*, 2000, s. 16.

36 §.⁹ Lagen är uppdelad i fyra sektioner där den första innehåller regler om slutande av avtal (kap 1).¹⁰ Vidare innehåller lagen regler om fullmakt (kap 2), om rättshandlingens ogiltighet (kap 3) och regler av allmän karaktär (kap 4).¹¹

2.1.2 Bundenhet

Med löftesprincipen menas, att den part som avger ett anbud blir bunden redan av det löfte som ges att på utsatta villkor sluta avtal med annan.¹² Vidare utgör anbud och accept var och en för sig bindande viljeförklaringar, vilka också är villkorade av varandra. Principen motiveras med praktiska skäl i affärlivet, eftersom anbudstagaren ska kunna överväga och undersöka läget och därefter ta ställning till anbudet utan att riskera att det dras tillbaka.¹³

Den i AvtL inledande paragrafen uppger själva mekanismen för att ingå ett avtal enligt svenska mått. Anbud och accept som i stort sett stämmer överens med varandra leder enligt lagens modell till att ett avtal kommer till stånd. AvtL 1 § fastslår vidare i första stycket principen om att såväl anbud som accept är bindande. Definitionen kan inte förändras genom en överenskommelse mellan enskilda parter utan såsom det uttrycks här är de tvingande. I andra stycket följer dock att bestämmelserna i 1 kap 2-9 §§ är dispositiva. Härmed menar lagstiftaren att det finns andra modeller att tillgå för avtals ingående än just den som lagtexten anger.¹⁴

AvtL:s huvudtanke är att anbud och accept enligt lagens modell ska ge upphov till att ett avtal kommer till stånd. Reglerna i 1 kap AvtL åsyftar enbart konsensualavtal, med vilket menas att avtal i huvudsak uppkommer genom

⁹ B. Flodgren, mfl, Avtalslagen 90 år – Aktuell nordisk rättspraxis, 2005, s. 9.

¹⁰ A. Adlercreutz, Lärobok I Allmän Avtalsrätt, 2000, s. 16.

¹¹ A. a.

¹² J. Ramberg, C. Hultmark, Allmän Avtalsrätt, s. 84.

¹³ A. Adlercreutz, L. Hatzidaki-Dahlström, Introduktion till komparativ och internationell avtalsrätt, 2003, s. 16.

¹⁴ K. Grönfors, mfl, Avtalslagen, 1995, s. 46.

utväxling av sammanstämmda viljeförklaringar. AvtL är uppbyggd utefter det system som utgår från att löften i sig är juridiskt bindande, samtidigt som det påpekas att det endast är bindande viljeförklaringar som kan betecknas som anbud och svar i lagens mening. Lagskrivarna förstår med anbud en viljeförklaring som är bindande i den mening att *anbudet inte kan återkallas*, sedan det kommit fram till adressaten och kommit till dennes kännedom. Anbudet ska åtminstone ha hunnit inverka på hans handlingssätt enligt den så kallade re integra-regeln, 39 § AvtL.¹⁵

2.1.3 Återkallelse

Bestämmelsen i 7 § AvtL preciserar tidpunkten för bundenhetens inträde. Regeln måste läsas tillsammans med re integra-regeln i 39 § AvtL. Härmed fastslås att anbudet motsättningsvis i princip är bindande och stadgandet kan därför betraktas som det centrala vid valet mellan löftes- och kontraktsteorin.¹⁶

Ett anbud eller en accept blir enligt 7 § AvtL inte bindande utan kan återkallas ända fram till den tidpunkt då anbudet eller accepten kommit mottagaren till handa, under förutsättning att denne ännu inte hunnit ta del av innehållet i meddelandet. Tidpunkten för bundenheten utökas ytterligare med: *"eller samtidigt därmed"*.¹⁷

Inte ens vid den tidpunkt då anbudet eller accepten kommit mottagaren tillhanda är den allra sista möjliga tidpunkten för att få återkalla sitt meddelande. Av 39 § AvtL framgår att återkallelse undantagsvis kan ske ännu senare, nämligen *"innan rättshandlingen inverkat bestämmande på hans handlingssätt"*. Härmed menas att om mottagaren ännu inte beslutat vad denne ska göra med anledning av anbudet eller svaret när avsändaren per telefon upplyser honom om att ett misstag av något

¹⁵ K. Grönfors, mfl, Avtalslagen, 1995, s. 47.

¹⁶ A.a., s. 85.

¹⁷ A.a.

slag uppstått. Innebär återkallelsen endast en modifikation av det ursprungliga meddelandet blir detta gällande som svar eller under vissa förutsättningar som ett nytt anbud 6 § 2 st AvtL.¹⁸

2.1.4 Kritik mot löftesprincipen

Löftesprincipen utgör i affärlivet ett praktiskt inslag vid ingående av avtal eftersom mottagaren som erhåller ett anbud också får möjlighet att ta ställning till detsamma samt att ha anbudet som grund för sitt eget agerande. Detta förutsätter dock att mottagaren av anbudet har kännedom eller kunskap om hur länge anbudet förblir bindande.¹⁹ Det brukar sägas att anbudet är bindande för anbudsgivaren under skälig tid, och med tanke på den osäkerhet som alltid är att beakta vid bedömningen av en tids skälighet kan det starkt ifrågasättas vilken praktisk betydelse löftesprincipen egentligen innehar.²⁰ Därav följer att det antagande som råder om att löftesprincipen skulle fylla ett verkligt praktiskt behov förefaller idag grundlöst. Situationen är i dagens läge förändrad då såväl anbudsgivare som anbudstagare har tillgång till telefax eller elektronisk datorkommunikation, varigenom de båda parterna snabbt och säkert kan fastställa vad som ska vara gällande dem emellan. I de fall då mottagaren önskar en acceptfrist under vilken anbudsgivaren ska vara ensidigt bunden, har denne möjlighet att så begära och på så vis åstadkomma säkerhet för egen del. Med bakgrund av just nämnda omständigheter förefaller det klart olämpligt för de nordiska länderna att hålla fast vid löftesprincipen.²¹

¹⁸ K. Grönfors, mfl, Avtalslagen, 1995, s. 85.

¹⁹ J. Ramberg, C. Hultmark, Allmän Avtalsrätt, 1999, s. 86.

²⁰ J. Ramberg, J. Herre, Internationella Köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 132.

²¹ J. Ramberg, C. Hultmark, Allmän Avtalsrätt, 1999, s. 86.

2.2 Kontraktsprincipen

2.2.1 Allmänt

Kontraktsprincipen kommer till uttryck i den engelsk-amerikanska och även i den franska avtalsrätten.²² Principen kan te sig aningen olika i just nämnda stater, vilket också följer nedan.

2.2.2 Bundenhet

Kontraktsprincipen innebär att de båda avtalande parterna blir bundna samtidigt, ett så kallat *gemensamt avtalsslut*.²³ Principen grundar sig vidare i att en person inte rättsligt sett ska kunna binda sig ensidigt.²⁴ Enligt kontraktsprincipen inträder bundenhet för anbudsgivaren först då anbudet antagits av anbudstagarens accept.²⁵ I engelsk och amerikansk rätt blir löften först juridiskt bindande genom att förklaringens mottagare erlagt eller utfäst något eller några uppoffringar. Från början en enkel metod som senare utvecklats till en komplicerad lära om *consideration*, med vilket menas en nödvändig uppoffring för att åstadkomma en juridisk bundenhet vid löftet.²⁶ Vederlaget behöver inte motsvara den i anbudet utfästa prestationen utan det kan vara en prestation i form av exempelvis en mindre summa pengar eller en utfästelse om prestation av annat slag.²⁷

²² A. Adlercreutz, L. Hatzidaki-Dahlström, Introduktion till komparativ och internationell avtalsrätt, 2003, s. 16.

²³ J. Ramberg, C. Hultmark, Allmän Avtalsrätt, 1999, s. 84 f.

²⁴ A. Adlercreutz, L. Hatzidaki-Dahlström, Introduktion till komparativ och internationell avtalsrätt, 2003, s. 16.

²⁵ J. Ramberg, C. Hultmark, Allmän Avtalsrätt, 1999, s. 84 f.

²⁶ K. Grönfors, mfl, Avtalslagen, 1995, s. 47.

²⁷ A. Adlercreutz, Avtalsrätt I, 2002, s. 313.

2.2.3 Återkallelse

Avtalsmodellen innebär att det ensidiga anbudet inte är bindande för avgivaren och i princip kan återkallas ända tills det har accepterats. Det är således först då anbudstagaren binder sig som också anbudsgivaren blir bunden.²⁸

För att illustrera med något exempel, kan i engelsk rätt ett anbud återkallas när som helst intill dess att det accepterats. Moraliskt sett anses det dock för en köpman vara förkastligt att återkalla ett anbud med utsatt acceptfrist och handlingen blir sannolikt förödande för hans ställning som affärsman. Märk väl att detta fenomen inte innefattas i något regelverk utan handlar endast om affärslivets etik.²⁹

Amerikansk rätt vilar på samma princip som engelsk rätt med den skillnaden att i UCC, med hänsyn till handelslivets krav, infört en viktig modifikation. En paragraf i regelverket möjliggör *firm offers*, det vill säga fasta anbud under vissa förutsättningar. Anbudet måste avges av en köpman, det ska vara skriftligt och innehålla en uttrycklig förklaring att det är av fast karaktär.³⁰

Det finns även andra sätt inom den amerikanska och även den engelska rätten att göra ett anbud bindande. Detta kan uppnås genom ett avtal om option, vilket innebär att mottagaren av ett anbud har möjlighet att tillförsäkra sig rätt att under en avtalad tid överväga ett anbud. Detta kan dock endast ske mot *consideration*.³¹

När kan då avtal anses som slutna enligt den engelska rätten? Frågan erhåller två svar då det i den engelska rätten görs skillnad mellan å ena sidan avtal slutna per post och å andra sidan avtal slutna genom direktkontakt, såsom exempelvis per

²⁸ A. Adlercreutz, L. Hatzidaki-Dahlström, Introduktion till komparativ och internationell avtalsrätt, 2003, s. 16.

²⁹ A. Adlercreutz, Avtalsrätt I, 2002, s. 314.

³⁰ A. a.

³¹ A. a.

telefon och i vissa fall även telefax. Då avtal sluts genom utväxling av post (postfallet) är avsändandet av accepten den avgörande tidpunkten. Detta fastslogs i några rättsfall på 1800-talet och även om accepten aldrig ens nådde sin anbudsgivare skulle avtalet anses slutet därmed, förutsatt att avsändandet skett på rätt sätt, exempelvis att rätt adress skrivits på försändelsen.³²

I dagens samhälle utväxlas möjligen mer information via e-mail. I den engelska rätten anses det fortfarande vara en öppen fråga huruvida en postad accept, med e-mail, kan återkallas då detta är ett snabbare kommunikationsmedel.³³ I ett rättsfall från år 1955 rörande om avtal kommit till stånd eller ej mellan två parter genom telefax, framkom att avtalet kommit till stånd när accepten mottagits av anbudsgivaren. I vissa framställningar inom den engelska rätten räknas denna princip som huvudregel, med undantag för postfallet. Anledningen till att postregeln inte gäller vid avtal genom direktkontakt är att avsändaren troligen genast vet om meddelandet kommit fram eller inte.³⁴

Inom den franska rätten saknas regler huruvida avtal kommit till stånd eller inte och rättsläget är därför på det avtalsrättsliga området relativt osäkert.³⁵ Code civil innehåller endast några mycket allmänt hållna avtalsrättsliga regler, vilka inte ger mycket ledning i konkreta frågor.³⁶ I princip räknas anbud inte som bindande inom den franska avtalsrätten, utan det är först de båda parternas samstämmande viljor som binder. Kontraktprincipen utgör således själva utgångspunkten, men är underkastad relativt betydande modifieringar. Det verkar såsom ett anbud i den engelska rätten kan få bindande verkan mycket lättare, sannolikt endast genom utfästelse om att avtal ska ingås.³⁷

³² A. Adlercreutz, *Avtalsrätt I*, 2002, s. 314.

³³ A. a., s. 315.

³⁴ A. a., s. 316.

³⁵ A. a.

³⁶ A. a., s. 311.

³⁷ A. a., s. 316.

2.2.4 Kritik mot kontraktsprincipen

Det finns vissa nackdelar med kontraktsprincipen. Som exempel kan nämnas det omtalade postfallet i den engelska rätten. Vanligtvis vet inte anbudsgivaren när avtalet kommit till stånd och att anbudet då blivit oåterkalleligt. Den som avsänder accepten innehar dock denna säkerhet och en således lätt bevisbar tidpunkt för avtalets ingående kan fastställas. Här bör också tilläggas att en gång avsänd accept inte kan återkallas (jmf nordisk och tysk rätt). Härmed kan en eventuell spekulationsmöjlighet för anbudstagaren uteslutas. Anbudsgivaren kan dock i sitt anbud föreskriva att avtal inte slutits förrän accepten kommit denne tillhanda.³⁸

2.3 CISG

CISG utgör en kompromiss mellan löftes- och kontraktsprincipen med den senare som huvudprincip. För att åskådliggöra regelverket på ett så tydligt sätt som möjligt följer nedan först en redogörelse för konventionens bakgrund följt av dess uppbyggnad och därefter berörs huvudfrågan angående hur avtal kommer till stånd.

2.3.1 Bakgrund

Försöken att åstadkomma en internationell lag innefattande köprättsliga regler började redan på 1920-talet. Detta blev en uppgift för UNIDROIT vilken grundades år 1926 och invigdes år 1928. Uniformeringsarbetet avstannade under det andra världskriget och togs inte upp igen förrän efter krigets slut. Detta ledde till de båda Haagkonventionerna ULIS och ULF. De båda konventionerna fick

³⁸ A. Adlercreutz, *Avtalsrätt I*, 2002, s. 314 f.

således ingen större framgång då flertalet stater valde att inte ratificera någon av dem. En ny arbetsgrupp tillsattes, UNCITRAL, år 1968 för att utarbeta ett nytt förslag med utgångspunkt från ULIS och ULF. Arbetet för internationella köpavtal färdigställdes tio år därefter och reglerna om ingående av avtal publicerades efter ytterligare en tid, närmare bestämt år 1978. De båda texterna infördes härefter i ett utkast till en konvention, CISG, vilken trädde i kraft 1 januari år 1988. CISG har i dagsläget ratificerats av samtliga länder inom Europa med undantag för Irland, Portugal och Storbritannien.³⁹ Länder från alla världsdelar har antagit konventionen och idag, år 2008, uppgår antalet konventionsstater till 72 stycken.⁴⁰ Värt att nämna är också att CISG är den första internationella köplagen som blivit accepterad världen över.⁴¹

2.3.2 Innehåll och uppbyggnad

CISG är uppdelad i fyra delar. Den första delen består av två kapitel som behandlar tillämpningsområdet och vissa allmänna principer. Den andra delen utgör konventionens avtalsrättsliga del. CISG del II, vilken i detta fall är aktuell, behandlar vad som ska gälla för anbud och accept, oren samt sen accept och även återkallelse.⁴² Den tredje delen innehåller bestämmelser gällande parter skyldigheter samt påföljder vid avtalsbrott. Den fjärde och sista delen innehåller bestämmelser om konventionens förhållande till andra konventioner. Här återfinns även regler avseende i vilken omfattning som reservationer är tillåtna från vissa av konventionens bestämmelser samt om hur stater kan tillträda och säga upp konventionen.⁴³

³⁹ J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 47.

⁴⁰ http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html, 080519, 16:45

⁴¹ J. Lookofsky, Understanding the CISG in Scandinavia, 1996, s. 1.

⁴² J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 49.

⁴³ A. a., s. 48 f.

2.3.3 Bundenhet

I CISG art 14 (1) följer de krav som ställs för att ett förslag om att sluta ett avtal ska räknas som ett anbud. Ett avtalsförslag som riktas till en eller flera bestämda personer är att betrakta som ett anbud om det är tillräckligt preciserat och anger anbudsgivarens avsikt att bli bunden om accept erhålls. Enligt samma artikel måste också ett anbud innehålla uppgifter såsom varuslag, pris och kvantitet.⁴⁴ I andra punkten redogörs för förslag som inte riktas till en eller flera personer. Dessa ska endast betraktas som en inbjudan till att inkomma med anbud, förutsatt att den som framför förslaget inte klart och tydligt anger det motsatta.⁴⁵

2.3.4 Återkallelse

Det är i CISG art 15 och art 16 som de båda huvudprinciperna för avtalsslut möts. Först och främst kontraktsprincipen som har förankring i den engelsk-amerikanska rätten samt även den franska rätten, och därefter löftesprincipen vilken ligger till grund för den nordiska samt den tyska rätten.⁴⁶

I CISG del II skiljs det mellan möjligheten att *dra tillbaka* ett anbud och att *återkalla* det. Om anbudet *dras tillbaka* innan det kommer fram till mottagaren får det ingen rättsverkan alls enligt art 15 (1) CISG. Här spelar det ingen roll om anbudet är oåterkalleligt eller ej eftersom det inte hinner få någon verkan hos mottagaren förrän det kommer fram. Detta betyder vidare att ett meddelande om att återkalla ett anbud först får verkan om det kommer fram till mottagaren före eller samtidigt med anbudet. Detta enligt art 15 (2) CISG.⁴⁷

I art 16 CISG återspeglas den kompromiss som råder mellan löftes- och kontraktsprincipen. Först ges uttryck åt kontraktsprincipen i art 16 (1) genom att

⁴⁴ J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 134.

⁴⁵ A. Adlercreutz, Avtalsrätt I, 2002, s. 325.

⁴⁶ A. a.

⁴⁷ J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 137.

ett anbud kan återkallas fram till den tidpunkt då accepten avsänts. Från denna huvudregel görs dock två mycket viktiga undantag i samma artikels andra punkt. Här återfinns en regel om att ett anbud inte kan återkallas om det däri har angivits en bestämd acceptfrist eller om det på annat sätt framgår att anbudet i fråga är fast. Anbudsgivaren blir också bunden av anbudet om det är på så vis att anbudstagaren hade befogad anledning att förlita sig på att anbudet inte kunde återkallas och till följd av anbudet vidtagit åtgärder i linje med detta. Det är i denna andra punkt som löftesprincipen kommer till uttryck.⁴⁸

2.3.5 Skillnader mellan 1 kap AvtL och CISG del II

CISG del II skiljer sig från AvtL:s första kapitel på så vis att konventionen innebär en kompromiss mellan löftes- och kontraktsprincipen, där den senare utgör huvudregeln. Som tidigare påpekats säger löftesprincipen att ett skriftligt anbud antas vara bindande under en legal acceptfrist (3 § AvtL).⁴⁹ Huvudregeln är i stället i CISG att anbudet kan återkallas innan det accepterats, med förutsättningen att anbudsgivaren inte angivit en acceptfrist, vilket följer av art 16 (2a).⁵⁰ Den skillnad som råder mellan 1 kap AvtL och CISG:s huvudprincip modifieras i ett flertal hänseenden. Först bör nämnas att anbudsgivarens möjlighet att återkalla ett anbud när mottagaren avsänder sin accept utesluts. Ett anbud kan heller inte återkallas om det uttryckligen anger att det inte kan återkallas eller om detta framgår av omständigheterna. Ytterligare en skillnad är att det finns en allmän tillitsregel, art 16 (2b), vilken innebär att anbud inte kan återkallas när mottagaren rimligen kunnat räkna med att föreliggande anbud är bindande och börjat handla utefter de premisser som anbudet givit.⁵¹

För att minimera risken för missförstånd parter emellan är konventionens regler tydligare uttryckta än vad AvtL:s paragrafer är. Som exempel kan nämnas det

⁴⁸ A. Adlercreutz, *Avtalsrätt I*, 2002, s. 326.

⁴⁹ J. Ramberg, J. Herre, *Internationella köplagen (CISG) en kommentar*, 2001, s. 130.

⁵⁰ J. Ramberg, C. Hultmark, *Allmän Avtalsrätt*, 1999, s. 85.

⁵¹ J. Ramberg, J. Herre, *Internationella köplagen (CISG) en kommentar*, 2001, s. 131.

subjektiva uttrycket i 7 § AvtL *tager del av*. I CISG benämns samma sak *kommer fram till* adressaten, vilket kan tyckas vara ett mer objektiva språkbruk.⁵² Härvidlag råder en skillnad mellan 7 § AvtL och art 15 (2) CISG, eftersom enligt den svenska rätten kan återkallelsen få verkan även *efter* det att anbudet eller accepten kommit fram till adressaten, om han *tager del av* återkallelsen innan eller samtidigt med att densamme tar del av anbudet eller svaret.⁵³

2.4 De nordiska ländernas reservation

I Sverige trädde CISG genom lag (1987:822) om internationella köp i kraft den 1 januari 1989. Sverige har precis som de övriga nordiska länderna reserverat sig mot CISG del II eftersom samtliga följer löftesprincipen.⁵⁴ Som de enda staterna utnyttjade de nordiska länderna möjligheten i art 92 (1).⁵⁵ De valde att inte ratificera bestämmelserna i CISG:s andra del, det vill säga reglerna i art 14-24. Skälet till detta tycks ha varit att länderna i fråga inte helt var beredda att överge de avtalslagar som gäller och som dessutom tillkommit genom ett nordiskt lagstiftningssamarbete.⁵⁶ Det nordiska samarbetet är ett mycket omfattande arbete på det regionala planet och är politiskt, ekonomiskt samt kulturellt förankrat. Den nordiska gemenskapen verkar för ett starkt Norden i ett starkt Europa och sträcker sig mer än 100 år tillbaka i tiden. Samarbetet är stadgat i Helsingforsavtalet som deklarerar att det nordiska samarbetet ska fortlöpa och uppnå största möjliga rättsliga likställighet mellan medborgarna i det egna landet samt mellan medborgarna i övriga nordiska länder. Lagstiftning sker i samråd med alla nordiska länder och om samtliga är villiga att fullfölja förslaget försöker koordination att uppnås.⁵⁷

⁵² J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 131.

⁵³ A. a., s. 137 f.

⁵⁴ A. a., s. 85.

⁵⁵ A. a., s. 615.

⁵⁶ A. a.

⁵⁷ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/83/53/0e8effd1.pdf>, 080520, 18:28.

De nordiska avtalslagarna har stora likheter med varandra och då samtliga länders avtalslagar bygger på löftesprincipen var detta ytterligare en orsak till att CISG del II inte kunde antas. Utgångspunkten enligt CISG är i stället kontraktsprincipen och med anledning av detta kunde de nordiska länderna inte binda sig till konventionens del II.⁵⁸ I propositionen till lagen framhölls att den avtalsrättsliga delen är influerad av common law-ländernas avtalsrätt. Därför skiljer sig konventionens del II från det första kapitlet i AvtL, särskilt vad angår anbud och möjligheten till återkallning av detsamma. Del II var vid tiden för ratificeringen av konventionen inte aktuell att införliva i den svenska rätten, eftersom det skulle bli osäkert huruvida avtal ingåtts eller ej. Det framfördes dock i propositionen att om flertalet common law-stater, exempelvis Storbritannien, skulle ansluta sig till konventionens alla delar, skulle även Sverige kunna anta konventionen.⁵⁹

CISG del II kan dock ändå bli aktuell att tillämpa för svenska avtalsparter om anbudet ges av exempelvis en säljare i ett land som har ratificerat del II av CISG.⁶⁰ Det finns en rad olika exempel att återge beroende på de båda avtalsparternas förhållande sinsemellan samt om respektive stat är fördragsansluten eller ej. För att göra situationen tydligare återberättas två exempel om hur det kan se ut nedan.

Det kan till exempel handla om en säljare som har sitt affärsställe beläget i Sverige, som antagit CISG med undantag för del II. Denne har för avsikt att göra affärer med en köpare med affärsställe i Storbritannien som inte antagit CISG över huvudtaget. Ponera att tvist uppstår parterna emellan angående om avtal ingåtts eller ej. Om tvisten prövas i Sverige och de svenska internationellt privaträttsliga reglerna leder till att svensk rätt ska tillämpas, betyder detta att CISG del II *inte* kommer att bli tillämplig då Sverige gjort en reservation mot just

⁵⁸ J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 615.

⁵⁹ Prop 1986/87:128 om internationella köp, s. 89.

⁶⁰ J. Ramberg, C. Hultmark, Allmän Avtalsrätt, s. 85.

nämnda del enligt art 92.⁶¹ De svenska internationellt privaträttsliga reglerna säger att det är säljarens lands lag som ska tillämpas, vilket i denna situation blir det svenska regelverket, det vill säga AvtL.⁶² Skulle de svenska reglerna i stället av någon anledning säga att det är de tyska reglerna som ska tillämpas, skulle domstolen vid lösning av tvisten använda sig av CISG del II eftersom Tyskland antagit CISG:s alla delar.⁶³

Ytterligare en variant är om en svensk näringsidkare säljer någon av sina produkter till en köpare i USA för leverans till köparen. USA har antagit CISG och inte gjort någon reservation enligt art 92. Däremot har USA reserverat sig enligt art 95, vilken innebär att konventionen endast ska gälla om båda parterna i ett affärsförhållande har sina respektive affärsställen i fördragsslutande stater. Låt oss anta att en tvist skulle uppstå de två parterna emellan om huruvida avtal har ingåtts eller ej och tvisten prövas av domstol i köparens hemland. Då Sverige reserverat sig mot art 92 med avseende på del II kan inte landet anses som fördragsanslutet i just den delen. CISG ska därför inte, på grund av de båda staternas respektive reservationer, tillämpas alls. I stället kommer internationella privaträttsliga regler att avgöra vilket lands lag som ska bli tillämplig angående om avtal kommit till stånd eller ej.⁶⁴

⁶¹ J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 615 f.

⁶² Lag (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker 4 § 1 st.

⁶³ J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 616.

⁶⁴ A. a.

3 Alternativa regelkomplex

Internationellt sett har arbetet inte avstannat efter antagandet av CISG 1980. Faktum är att en rad olika projekt fortlöper och har redan erhållit stor betydelse för innehållet i den svenska rätten och de kommer med största sannolikhet att fortsätta att ha stor inverkan i framtiden.⁶⁵ För att nämna två viktiga och betydelsefulla alternativa modeller till AvtL följer nedan UniP och PECL. Principerna, vilka utgör *lex mercatoria*, tas upp för att påvisa att det finns fler alternativa avtalsmodeller/regelverk att luta sig mot.

3.1 Lex Mercatoria

Än så länge finns ingen internationellt vedertagen definition av *lex mercatoria*. Vad som dock kan fastslås är att normen inte utgör någon nationell lagstiftning utan innefattar regler som närmast kan liknas vid handelsbruk. Precis som att handelsbruk vid tvist kan bli tillämpligt utan att parterna hänvisat till det, kan också allmänna regler och principer i enlighet med *lex mercatoria* bli tillämpliga. Detta om de kan anses utgöra ett så pass typiskt inslag i avtalsförhållandet att parterna kan sägas underförstått ha accepterat dem.⁶⁶

⁶⁵ J. Ramberg, J. Herre, *Allmän Köprätt Det köprättsliga regelsystemet och marknadspraxis*, 2005, s. 34.

⁶⁶ J. Ramberg, J. Herre, *Internationella köplagen (CISG) en kommentar*, 2001, s. 83 ff.

3.2 UNIDROIT

3.2.1 Allmänt

UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts har utarbetats under mer än 20 år av UNIDROIT (Institut international pour l'unification du droit privé, Rom).⁶⁷ Första versionen av UniP publicerades 1994 under beteckningen UNIDROIT Principles. Tio år senare antogs en ny version där ytterligare områden var reglerade. De medlemmar som ingår i arbetsgruppen som utarbetat UniP kommer från hela världen och det kan därför antas att principerna i stort är acceptabla i alla rättsordningar. På det internationella planet har principerna erhållit stor spridning och redan lagts som grund för ett par avgöranden. UniP innehåller regler för internationella kommersiella avtal, exempelvis reglering kring avtals ingående, avtalets giltighet, avtalstolkning, fullgörelse, kvittning med mera.⁶⁸ I detta avsnitt går dock endast de artiklar i kapitel två i UniP igenom som kan anses relevanta för hur avtal kommer till stånd.

Syftena med UniP är många. Principerna är avsedda att fungera som en modellag, vilket fick stor betydelse då de forna östeuropeiska staterna skulle instifta ny rätt på det förmögenhetsrättsliga området. UniP ska också fungera som ett komplement till lagvalsklausulerna. Det har visat sig att det blivit allt mer vanligt att i internationella kontrakt hänvisa till UniP. Tanken är också att principerna ska utgöra en självständig rättskälla även om parterna i ett kontrakt inte uttryckligen hänvisat till dem. Framförallt har detta förekommit i internationella skiljeförfaranden.⁶⁹

⁶⁷ C. Svernlöv, mfl, *Internationella avtal – i teori och praktik*, 2003, s. 40.

⁶⁸ J. Ramberg, J. Herre, *Allmän Köprätt Det köprättsliga regelsystemet och marknadspraxis*, 2005, s. 34.

⁶⁹ C. Svernlöv, mfl, *Internationella avtal – i teori och praktik*, 2003, s. 40.

3.2.2 Bundenhet

Precis som AvtL och CISG innehåller UniP en artikel om återkallelse av anbud och accept - art 2.1.4 *Revocation of offer*.⁷⁰ UniP skiljer sig från svensk avtalsrätt på så vis att det i principerna skiljs mellan *Withdrawal of Offer* (art 2.1.3) och *Revocation of Offer* (art 2.1.4).⁷¹ Det vill säga att det skiljs mellan möjligheten att *dra tillbaka* ett anbud (art 2.1.3) och att *återkalla* ett anbud (art 2.1.4) då det kommit fram till adressaten.⁷²

Art 2.1.3 och art 2.1.4 stämmer bokstavligt talat överens med art 15 och 16 i CISG. Den först nämnda artikeln avser ett anbuds bindande verkan och påvisar i punkten 1 att ett anbud får verkan när det kommer fram till dess anbudstagare. I punkten 2 följer att ett anbud får dras tillbaka trots att det är oåterkalleligt, under förutsättning att meddelandet om återkallning kommer fram före eller samtidigt som anbudet. I art 2.1.4 om återkallelse av anbud följer i den första punkten att ett anbud kan återkallas ända tills att ett avtal slutits, förutsatt att återkallelsen kommer fram till mottagaren innan denna har avsänt en antagande accept. I punkten två klargörs tydligt när ett anbud inte får återkallas. Först och främst får ingen återkallning ske om det i anbudet står angivet en viss tid för svar eller på något annat sätt anges att det inte får återkallas. Anbudet får inte heller återkallas om anbudstagaren rimligen kunde räkna med att anbudet inte kunde återkallas och då mottagaren har handlat i förlitan på anbudet.⁷³

⁷⁰ UNIDROIT Principles of international commercial contracts, 2004, s. 39.

⁷¹ C. Svernlöv, mfl, Internationella avtal – i teori och praktik, 2003, s. 45.

⁷² A. a.

⁷³ UNIDROIT Principles of international commercial contracts, 2004, s. 38 f.

3.3 PECL

3.3.1 Allmänt

Under senare delen av 1970-talet tog en professor, Lando, vid Handelshögskolan i Köpenhamn initiativ till att sätta igång ett arbete angående en europeisk avtals- och obligationsrättskodifikation. Arbetet resulterade år 1994 i PECL (Principles of European Contract Law). Syftet med PECL återfinns i art 1:101 där det fastställs att principerna ska tillämpas såsom ”general rules of contract law in the European Union”. De ska finnas som inspiration och underlag för såväl EU som nationella beslutsorgan.⁷⁴ Ytterligare ett syfte är att principerna ska överbygga den klyfta som råder mellan Civil Law och Common Law.⁷⁵

PECL består av 17 kapitel och reglerar ett brett område, dit hörande också sådant som vanligen inte brukar räknas som avtalsrätt i Sverige. Principerna skiljer sig till stor del från den svenska avtalsrätten i den mån att de presenterar andra modeller för avtals ingående än den traditionella anbud-acceptmodellen.⁷⁶ Såsom tidigare nämnts är PECL:s främsta avsikt att principerna ska tillämpas som allmänna regler för kontraktsrätten inom EU. Tanken är att de ska tillhandahålla ett konsistent regelsystem, vilket är baserat på komparativa undersökningar av det kontraktsrättsliga regelområdet i samtliga medlemsländer. Principerna innehåller regler om avtals ingående, avtalstolkning, förpliktelser och påföljder vid kontraktsbrott.⁷⁷

⁷⁴ T. Håstad, *En europeisk civillag och den nordiska kontraktsrätten*, 2002, s. 345.

⁷⁵ O. Lando, H. Beale, *Principles of European Contract Law Part I and II*, 2000, s. xxii.

⁷⁶ C. Ramberg, *Mot en gemensam europeisk lagstiftning*, 2004, s. 462.

⁷⁷ J. Ramberg, J. Herre, *Internationella Köplagen (CISG) en kommentar*, 2001, s. 83.

3.3.2 *Bundenhet*

PECL bygger på den traditionella anbud-acceptmodellen trots att förhandlingen inte är uppbyggd på detta sätt (art 2:211). Ett anbud anses föreligga om förklaringen är avsedd att resultera i ett avtal vid den andra partens accept, förutsatt att förklaringen innehåller tillräckligt bestämda villkor för att kunna forma ett avtal (art 2:201). Till skillnad från vad som är gällande i nordisk rätt kan en näringsidkares utbud av varor i en allmän annons, i en katalog eller genom skyltning förutsätts vara ett anbud till det pris som står angivet. Detta kan anses gällande ända till varulagret eller tjänsteerbjudarens kapacitet är uttömd (art 2:201).⁷⁸

Vad angår frågan om ett anbuds oåterkallelighet under en skälig acceptfrist går PECL på samma linje som CISG:s försök att överbygga den rådande klyftan mellan Common Law och Civil Law. Själva grundregeln följer den i Common Law, det vill säga att anbudet kan återkallas om återkallelsen når mottagaren innan denne ha avsänt accepten. En återkallelse av detta slag är dock inte gällande om anbudet indikerar att det är av oåterkallelig art, om det anger en specifik tidpunkt för accept eller om det kan anses vara rimligt för acceptanten att tro att anbudet är oåterkalleligt och mottagaren handlat i förlitan därpå (art 2:202). Skillnaden gentemot den nordiska rätten är att rättsläget blir oklart och skapar vissa bevisproblem när ingenting sagts angående en acceptfrist i anbudet.⁷⁹

⁷⁸ T. Håstad, *En europeisk civillag och den nordiska kontraktsrätten*, 2002, s. 346 f.

⁷⁹ A. a.

3.4 UniP och PECL samt CISG

3.4.1 UniP och PECL

De regler som återfinns i såväl PECL som UniP kan bli tillämpliga om parterna i ett avtalsförhållande utnyttjar sin avtalsfrihet och uttryckligen påpekar att någon av de båda principerna ska gälla dem emellan. De kan även komma att bli tillämpliga om parterna hänvisar till allmänt accepterade principer för avtalsförhållandet eller genom hänvisning till *lex mercatoria*.⁸⁰

Frågan är då varför det finns två principer, kan det inte tyckas lite överflödigt? De båda principerna är visserligen lika men innehåller inte helt och hållet samma regler. Medan UniP endast reglerar internationella avtal av kommersiell karaktär, reglerar PECL alla typer av kontrakt. Den senare har också det uttryckliga syftet att underlätta handel inom EU och att stärka den europeiska marknaden.⁸¹ Spekulationer är att UniP och PECL kommer att utgöra vägledning vid utformande av standardavtal och även påverka ny lagstiftning inom köp- och avtalsrätten.⁸²

3.4.2 CISG:s förhållande till UniP och PECL

Det bör också tilläggas att UniP och PECL innehåller regler som är samma eller liknande de som CISG tillhandahåller, men principerna erbjuder även regler som är mer omfattande och sträcker sig därav längre i vissa problemkomplex än vad den internationella köplagen gör.⁸³ UniP och PECL kan därför vara relevanta att

⁸⁰ J. Ramberg, J. Herre, *Allmän Köprätt Det köprättsliga regelsystemet och marknadspraxis*, 2005, s. 34.

⁸¹ J. Kihlman, *Juridisk Tidskrift*, 2000-01, s. 194.

⁸² J. Ramberg, J. Herre, *Allmän Köprätt Det köprättsliga regelsystemet och marknadspraxis*, 2005, s. 34 f.

⁸³ J. Ramberg, J. Herre, *Internationella köplagen (CISG) en kommentar*, 2001, s. 83.

använda som utfyllnad på områden som den internationella konventionen inte täcker.⁸⁴ Detta eftersom principerna bygger på CISG och syftar därför på ett antal punkter att just komplettera konventionen. I art 7 CISG står också uttryckligen att där lagen inte är tillräcklig ska utfyllnad först och främst ske i enlighet med de allmänna principer som konventionen vilar på. Principerna underlättar för domare och skiljemän då samtliga slipper ta till nationell rätt eller nationellt utformade principer och detta leder då till att CISG kan tillämpas på ett enhetligare sätt och i enlighet med sitt syfte.⁸⁵

⁸⁴ J. Ramberg, J. Herre, Internationella köplagen (CISG) en kommentar, 2001, s. 85.

⁸⁵ A. a., s. 86 f.

4 Diskussioner på området

Föreliggande kapitel kommer att belysa hur situationen på det avtalsrättsliga området ser ut i dagens läge och syftar till att utröna de förändringar som kan komma att bli aktuella. Främst kommer kapitlet att redogöra för Sveriges samt det svenska näringslivets ståndpunkt. Det råder flera diskussioner, såväl nationellt som internationellt, angående hur avtalsrätten ska internationaliseras och harmoniseras på den europeiska marknaden. Först och främst är det fråga om Sverige ska anta den andra delen av CISG och vad såväl politiska parter som näringsliv anser i frågan. Därefter ställs Sverige inför vad nationen anser om de ytterliggare harmoniseringsförsök som försiggår.

4.1 CISG del II

Som bekant har Sverige inte antagit CISG del II och därför följer nedan vad som just nu händer i frågan, det vill säga var Sverige för tillfället står i frågan samt vad det svenska näringslivet anser. Här skiljer sig åsikterna åt, vilket också följer nedan.

4.1.1 Sveriges lagstiftande makthavare

Det verkar såsom att frågan om huruvida Sverige ska ratificera CISG del II eller inte varit högaktuell år 2005 och en tid dessförinnan för att därefter avstanna helt och inte tas upp på dagordningen igen förrän nu 2008. Detta då den nordiska

ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor den 29 april i år sammanträdde i Stockholm. På kommitténs dagordning stod bland annat en genomgång av de viktigaste lagstiftningsprojekten på de nordiska justitieministrarnas ansvarsområde. Ett av dessa var om det för de nordiska länderna finns anledning att återta de reservationer som gjordes i samband med tillträdet av CISG. En samnordisk utredning tillsattes för att utreda frågan.⁸⁶

4.1.2 Näringslivet

CISG del II handlar som sagt om ingående av avtal och har legat till grund som modell vid utarbetandet av motsvarande regleringar i UniP och PECL. Därför har det i affärlivet kommit att bli besvärande att de enda stater som inte ratificerat konventionens del II är de skandinaviska, vilka nu har kommit att betraktas som provinsiella och ovilliga till internationellt samarbete på ett betydande område. ICC:s kommission har vidtagit åtgärder för att övertyga samtliga skandinaviska stater att det är på tiden att de antar CISG del II. Det är av stor vikt att ha internationellt överensstämmande regler, särskilt vad gäller parternas ingående av avtal för att eventuella överraskningar angående uppfattningen av bundenhetens uppkomst ska utebli.⁸⁷

Näringslivet i de skandinaviska staterna har startat ett samarbete genom ICC, vilket innebär att vardera stat kräver att deras regering ska ratificera CISG fullt ut. Representanter från näringslivet, advokater och tjänstemän från regeringarna slöt i början av 2005 upp för att diskutera den omstridda frågan. Jan Ramberg, som medverkade under mötet i form av vice ordförande för ICC:s Commission on Commercial Law and Practice, anförde att de nordiska undantagen orsakar osäkerhet för såväl nordiska företag som för deras avtalsparter internationellt sett. Denna osäkerhet kommer framförallt till uttryck då det råder delade meningar om avtalets bindande kraft i form av olika staters uppfattningar av innebörden av

⁸⁶ <http://www.regeringen.se/sb/d/9906/a/104062,080506,12:34>.

⁸⁷ ICC-Nytt 2004:4, s. 6. (<http://www.iccsweden.se/omicc/iccnytt/iccnytt.htm>, 080429, 14:45)

anbud och accept. Som försvar togs det upp att de nordiska länderna valde att reservera sig mot konventionens del II med tanke på att den inte skulle få ett positivt utslag i affärlivet. Detta har nu visat sig vara ett felsteg då de nordiska länderna blivit isolerade från konventionens världsvida succé. Vid tiden då de nordiska länderna valde att inte ratificera CISG del II var orsaken till nekandet att samtliga ansåg sina regler för avtals ingående bättre än de som konventionen erbjöd, vilket de knappast kan hävda i dagens läge.⁸⁸ Vid en eventuell revidering av de nordiska avtalslagarna bör inte ändringar göras endast för nordiskt bruk utan, även kunna förstås och användas utanför Nordens gränser till förmån för internationella handelsrelationer.⁸⁹

I juni år 2006 tillkallades en särskild utredare som skulle kartlägga problem med sena betalningar samt långa betalningstider inom näringslivet. Vad som bland annat framkom av utredningen var att en mer harmoniserad avtalslag inom EU skulle underlätta handeln inom unionen.⁹⁰

4.2 Andra harmoniseringsförsök

Det förs just nu i Europa en diskussion om att harmonisera avtalsrätten ytterligare, med avsikten att minska de nationella barriärer som trots allt råder. Därför följer nedan två verk som är viktiga för den framtida handeln inom Europa.

4.2.1 ”European Civil Code”

Redan år 1989 deklarerade det europeiska parlamentet att ett arbete borde påbörjas på författandet av en europeisk civillag, European Civil Code.

⁸⁸ 24 februari 2005, Köpenhamn , ICC.

(<http://www.iccsweden.se/policy/handelsratt/handelsrattart.htm>, 080429, 15:05)

⁸⁹ O. Lando, Kontraktsretten i et europæisk og internationalt perspektiv, s. 16.

⁹⁰ SOU 2007:55, s. 51.

Parlamentet menade att detta arbete var av stor vikt då harmoniseringen av vissa sektorer inom privaträtten ansågs som väsentlig för att fullfölja målet om den fria marknaden. För att påbörja arbetet tillsattes den så kallade Lando-kommissionen som utarbetade och färdigställde PECL. Arbetets andra del står The Study Group for a European Civil Code för och leds av en tysk professor. PECL består av allmän avtalsrätt, allmän kontraktsrätt och allmän obligationsrätt.⁹¹ Studiegruppens arbete bygger vidare på PECL och har för avsikt att komplettera arbetet med bland annat särskilda kontraktstyper, utomobligatoriskt skadestånd, obehörig vinst och realsäkerhet i lös egendom. EU:s kommission och parlament har under en längre tid ställt sig mycket positiva till detta akademiska initiativ och gav år 2001 ut en grönbok som skulle inbjuda till ytterligare harmonisering av den europeiska civilrätten. Detta med syfte att reducera företags transaktionskostnader och att främja den inre marknads funktion. Kommissionen framhåller i boken att det är fullt möjligt att åstadkomma en europeisk civillag.⁹²

4.2.1.1 För- och nackdelar med en European Civil Code

Det allra tyngsta argumentet för en harmoniserad kontraktsrätt är att vid gränsöverskridande handel är transaktionskostnaderna mycket höga och en harmonisering skulle kunna minska just nämnda kostnader på den inre marknaden, vilket skulle leda till ökad konkurrens. I dagens läge tvingas vardera avtalspart att informera sig om diverse lagvalsklausuler samt sätta sig in i främmande rättssystem, vilket leder till enorma kostnader. Om inte annat så vid eventuell tvist tvingas parterna att sätta sig in i respektive rättssystem. Detta löses då förmodligen med hjälp av ombud som har god kännedom om den främmande rätten och det leder till oanade konsekvenser i form av skyhöga arvoden. Detsamma kan möjligen skrämja olika länder att ingå avtal med varandra och det hämmar då i sin tur flödet av varor och tjänster på den inre marknaden. Just nämnda är dock vad framstående forskare på området tror, faktum är att annan

⁹¹ T. Håstad, En europeisk civillag och den nordiska kontraktsrätten, 2002, s. 342.

⁹² A. a., s. 343.

tillförlitlig forskning visar att affärsmän bryr sig mycket lite om juridiken i sina affärsförhållanden.⁹³ På längre sikt skulle en harmoniserad rätt innebära en effektivisering, eftersom affärsmän och jurister endast skulle behöva behärska en rättsordning. Den inre marknadens effektivitet skulle också den öka då utländska aktörer inte skulle ses som komplicerade faktorer.⁹⁴

Ytterligare en kostnadsaspekt, fast denna gång inte till kodens fördel, är att se till de kostnader som uppstår vid eventuell tvist mellan två avtalande parter vilka ska lösa tvisten med European Civil Code. I början kommer det sannolikt att bli relativt kostsamt för de båda parterna eftersom koden saknar de prejudikat och praxis som finns i den nationella rätten.⁹⁵

En annan aspekt som brukar tas upp i sammanhanget är att det inte är lönt att harmonisera eftersom det ändå inte är möjligt. Ytterligare en nackdel som lyfts fram är att om en internationell harmonisering skulle bli verklighet skulle den inneha alldeles för dålig kvalitet. Detta på grund av att förhandlarna ideligen får göra politiska kompromisser. Att ett verk av detta slag sällan lyckas nå ut beror ofta på tidsbrist samt för dåliga kunskaper om de olika rättssystemen. Ett av arbetets syften är dock att det ska präglas av expertkunskap inom vissa rättsliga områden och där ska också kunskap utöver det nationella planet finnas. Eftersom arbetet inte tyngs av diplomatisk byråkrati och politiskt rävspel, är förhoppningen att forskarna ska kunna fokusera på de verkliga problemen och efter allsidiga analyser kunna komma fram till de mest optimala lösningarna vad gäller innehåll och struktur.⁹⁶ Författaren tror dock att det för praktiserande jurister i Sverige idag kan vara av stor betydelse att en gemensam europeisk civillag tas fram.⁹⁷

⁹³ T. Håstad, En europeisk civillag och den nordiska kontraktsträtten, 2002, s. 358.

⁹⁴ A. a., s. 359.

⁹⁵ A. a.

⁹⁶ C. Ramberg, Mot en gemensam europeisk civillagstiftning, 2004, s. 459.

⁹⁷ A. a., s. 474.

4.2.1.2 De nordiska länderna

För Norden är det ett problem att Norge och Island inte är medlemmar i EU. Om de övriga nordiska länderna skulle få en European Civil Code går den nordiska rättsgemenskapen förlorad. Denna har varit betydande för de nordiska länderna, inte minst för att de handlar, exporterar och importerar mycket sinsemellan. Ytterligare en fördel är språkgemenskapen, den likartade kulturella och värdemässiga bakgrunden. Även den juridiska metoden är för de nordiska länderna likartad, vilket medfört att litteratur och rättsfall från andra nordiska länder kunnat utnyttjas. Givetvis skulle Norge och Island kunna anta den Europeiska Civillagen, men detta är dock föga sannolikt då de inte valt att vara medlemmar i EU.⁹⁸

4.2.2 *Common Frame of Reference*

I Haagprogrammet påpekas att kvalitén på såväl nuvarande som framtida avtalsrättsliga regler på gemenskapsnivå bör förbättras.⁹⁹ Kommissionen har frambringat tre olika meddelanden om europeisk avtalsrätt där riktlinjer påvisats för en samordning av området. En av de vägar som lagts fram är skapandet av en gemensam referensram, CFR. Detta är också det enda förslag som nu utgör föremål för övervägande. Referensramen ska antas av EU:s medlemsstater och ska syfta till att försöka fastställa de gemensamma principer och definitioner som råder på avtalsrättsens område. Till grund för referensramen ligger kommissionens forskning inom avtalsrätten. När medlemsländerna enats om innehållet i dokumentet ska det kunna användas som uppslagsbok då befintliga gemenskapsinstrument revideras eller nya tas fram. Kommissionens mål är att förslaget ska läggas fram år 2009.¹⁰⁰

⁹⁸ T. Håstad, *En europeisk civillag och den nordiska kontraktsträtten*, 2002, s. 365.

⁹⁹ Är ett program inom EU, vars mål är att befästa det område av frihet, säkerhet och rättvisa som redan skapats. (http://ec.europa.eu/finland/news/press/101/10646_sv.htm, 080515, 16:30)

¹⁰⁰ http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=10&doktyp=eunbil&rm=2007/08&bet=420D&dok_id=GV0N420D, 080511, 11:34.

4.2.2.1 Sveriges ståndpunkt

I ett PM till riksdagen i april år 2008 framfördes till riksdagen vad som följer nedan. För svensk del bör referensramen få så praktisk inriktning som möjligt, ta olika rättsliga traditioner i beaktning och i första hand ska den vara ett frivilligt hjälpmedel för lagstiftaren. Sverige bör stödja rådets ståndpunkt om att referensramen ska utgöra ett verktyg för förbättrad lagstiftning och att den i första hand ska vara avsedd för lagstiftare på gemenskapsnivå. Sverige menar således att referensramen endast ska vara ett hjälpmedel för lagstiftaren, att den ska kunna användas som en uppslagsbok, som en slags verktygslåda när redan existerande gemenskapsinstrument med avtalsrättslig inriktning revideras eller nya tas fram. Referensramen bör vidare inte gestaltas som en uppsättning regler som enskilda parter i ett avtal ska kunna tillgå för att upprätta ett avtalsinnehåll sinsemellan. Ett behov av detta förefaller inte föreligga då relevanta konventioner på området redan existerar, såsom exempelvis CISG.¹⁰¹

Sverige tycker att referensramen ska bygga på samt redovisa nationella och gemenskapsrättsliga principer. För att ramen ska uppfylla sitt syfte bör den också innehålla definitioner av avtalsrättsliga begrepp. Sverige ser inte ett behov av att referensramen innehåller modellregler, men kan ändå acceptera en inriktning av sådant slag. Sverige anser att den färligställda referensramen ska innefatta alla aspekter av avtalsrätten. Det är endast på detta vis som ramen kan uppfylla sin uppgift som verktygslåda och uppslagsbok. Sverige anser vidare att referensramen inte bör vara bindande utan endast existera i form av en rekommendation. Detta då risken annars skulle bli att flexibiliteten som är nödvändig i alla slag av förhandlingar skulle gå förlorad. Om ramen skulle göras bindande skulle också helt andra krav på dess aktualitet ställas och den skulle då ständigt behöva uppdateras.¹⁰²

¹⁰¹ http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=10&doktyp=eunbil&rm=2007/08&bet=420D&dok_id=GV0N420D,080511,11:40.

¹⁰² http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=10&doktyp=eunbil&rm=2007/08&bet=420D&dok_id=GV0N420D,080511,11:54.

5 Analys

I detta kapitel har jag för avsikt att besvara min frågeställning, vilken lyder: Bör Sverige revidera nuvarande avtalslag och anta CISG del II? Jag kommer nedan att föra ett resonemang med utgångspunkt i vad som sagts i samtliga föregående kapitel och utifrån detta bilda mig en egen uppfattning och försöka komma fram till ett svar.

5.1 CISG del II

Ända sedan 1989, då Sverige tog beslutet att inte ratificera CISG del II, har det under nästan tjugo år diskuterats om reservationen ska tas bort eller inte. Frågan är om Sverige är i behov av en mer internationellt anpassad avtalslag. Jag tycker att det finns både positiva och negativa aspekter att ta ställning till i just ställda fråga. Jag antar att det inte är en tillfällighet att AvtL tjänat det svenska samhället i snart hundra år. Med tanke på lagens långa liv har den fördelen av att inneha ovärderlig praxis på det avtalsrättsliga området. Jag tror att inom Sveriges gränser och även inom Norden fungerar lagen utomordentligt. Näringsliv, verksamma jurister och tjänstemän är väl bekanta med lagen, dess innehåll samt tillämpningsområde. Löftesprincipen har troligen satt stark prägel på det svenska samt nordiska affärlivet. Men, som jag nämnde i inledningen ökar världshandeln kolossalt. Troligtvis var den internationella handeln inte lika utbredd då AvtL trädde i kraft år 1915. På dessa år har samhället hunnit förändras och utvecklas åt diverse håll flera gånger om. AvtL tillfredsställer det nordiska handelslivet, men jag tror inte

att den internationella handeln är så stor och utbredd som den skulle kunna vara med en internationellt anpassad avtalslag. Som jag också påpekade i inledningen motsvarar Sveriges import samt export till största delen av inköp eller försäljning till andra länder inom Norden. Detta tror jag möjligtvis skulle kunna bero på att andra länder avvaktar med att ingå handelsavtal med svenska företag, då jag misstänker att det upplevs som lite märkligt att Sverige tillsammans med övriga Norden är de enda länderna som inte antagit CISG del II. Jag tycker att det är bakåtsträvande verksamhet Sverige tar sig för. Jag får även uppfattningen av att det svenska näringslivet är fullt berett att ratificera även den andra delen och att Sveriges ledande makthavare ser frågan som oprioriterad. Av denna anledning misstänker jag att det kan dröja innan konventionens andra del antas. Jag har full förståelse för att den nordiska gemenskapen tillsammans med dess avtalslagar har en lång samt beaktansvärd historia och möjligen är samtliga nordiska länder rädda samt ovilliga att släppa taget om den väl etablerade gemenskapen. Frågan är då om de nordiska länderna är villiga att gå miste om intäkter från övriga världen. Deras verksamhet kan för utomstående part ses som utfrysning och ovilja att handla med andra stater då de inte medverkar till harmonisering. Därför hoppas jag att den utredning som nyligen tillsatts ser till hur handeln inom näringslivet fungerar och vid beslut tar detta i beaktning.

Om de nordiska länderna väljer att förstärka sitt samarbete genom att exempelvis upprätta en nordisk civillagbok eller utveckla den nordiska avtalsrätten på annat sätt tror jag att andra handelsländer skulle ta ytterligare avstånd från att göra affärer med Sverige och dess grannar. Själva idén med CISG och även andra avtalsrättsliga alternativ förstår jag som att göra gemenskapen starkare och med tanke på Sveriges tillträde till EU har landsgränserna blivit ännu vagare. Därför vore det mycket oklokt att upprätta en nordisk gemenskap. Den internationella handel som följer av globaliseringen har medfört att fler och fler europeiska företag ser, om inte hela världen så i alla fall Europa som sin potentiella marknad. Därför tror jag att det blir allt viktigare att skapa tydliga riktlinjer och regler för att upprätthålla stabilitet på marknaden. Det är just detta som CISG syftar till, att

upprätthålla stabilitet på marknaden för att öka konkurrensen. Givetvis finns det internationella privaträttsliga regler att tillgå vid eventuell tvist, vilka hänvisar till antingen köparens eller säljarens lands lag. Dock tror inte jag att det är här som själva dilemmat ligger, utan jag misstänker att det för mindre företag blir allt för kostsamt att ta reda på vilka regler som ska göras gällande och då avstår de heller än att riskera att bli insolventa. Därför vore det praktiskt med ett gemensamt regelverk där alla marknadsaktörer besitter samma juridiska information och kan agera på lika villkor.

5.2 Allmänna principer

Under de senaste tjugo åren har det utarbetats ett antal allmänna principer såsom UniP och PECL, vilka det redogjorts för i tidigare kapitel. För att ifrågasätta min frågeställning är det relevant att ställa frågan om det inte räcker att det finns internationellt godtagna allmänna avtalsrättsliga principer på marknaden, som alla dess aktörer har möjlighet att tillgå. Om så vore fallet skulle Sverige kunna behålla sin nuvarande AvtL och vid gränsöverskridande handel hänvisa till en internationellt accepterad princip. Detta tycker jag kan utgöra ett gott alternativ till att anta CISG del II, men vad som blir problem i denna situation är att det fortfarande existerar dubbla regelkomplex att hålla reda på. Egentligen ännu fler eftersom det på marknaden existerar en rad olika principer.

5.3 Andra harmoniseringsförsök

Vad jag förstår skulle varken European Civil Code eller CFR ersätta CISG då dessa båda är avsedda för bruk inom Europa och den senare är av internationell karaktär. Därför tror jag att det för Sveriges och även övriga Nordens del är av

stor vikt att först anta CISG:s andra del, för att minimera risken för missförstånd och förvirring stater emellan angående vem som antagit vad. Om det är så att Sverige endast vill harmonisera sin handel med Europa är det ett bra alternativ att anta en European Civil Code. Jag får uppfattningen av att Sverige är mycket aktsamma med att binda sig till samarbetskonventioner. Härmed menar jag reservationen mot CISG del II och även att Sverige uttryckt att landet inte anser att en eventuell CFR ska vara bindande utan endast vägledande och inte tvingande.

5.4 Avslutande kommentar

Jag tror att behovet av enhetlig avtalsrätt, åtminstone inom Europa, är mycket stort och behovet kommer bara att växa allteftersom nya medlemsstater tillträder den europeiska gemenskapen. Fler rättsliga system och traditioner ska tas i beaktning vid ingående av avtal och därför borde det med stor sannolikhet vara gynnsamt för alla handelsparter med ett gemensamt regelverk.

Upprättas inte ett enhetligt regelverk förmodar jag att det finns en risk för att de nordiska länderna handlar nästan uteslutande med varandra och att exempelvis de baltiska länderna endast idkar handel sinsemellan. Under dessa premisser kan inte EU som gemenskap uppfylla sina mål om bland annat en stabil inre marknad och då tycks det, i alla fall inom den gränsöverskridande handeln, inte finnas någon anledning att vara med i en gemenskap som EU.

Referensförteckning

Offentligt tryck

Proposition 1986/87 :128 om internationella köp

SOU 2007:55 Betalningstider i näringslivet

Litteratur

Adlercreutz, Axel, 2000. *Lärobok I Allmän Avtalsrätt*. Elfte upplagan. Lund.

Adlercreutz, Axel, 2002. *Avtalsrätt I*. Tofte upplagan. Lund.

Adlercreutz, Axel - Hatzidaki-Dahlström, Lea, 2003. *Introduktion till komparativ och internationell avtalsrätt*. Andra upplagan. Lund.

Agell, Anders - Malmström, Åke - Sigeman, Tore, 2007. *Civilrätt*. Upplaga 20:1. Malmö.

Flodgren, Boel - Gorton, Lars - Lindell-Frantz, Eva - Samuelsson, Per, 2005. *Avtalslagen 90 år – Aktuell nordisk rättspraxis*. Stockholm.

Grönfors, Kurt - Dotevall, Rolf, 1995. *Avtalslagen*. Tredje upplagan. Stockholm.

International Institute for the Unification of Private Law, 2004. *UNIDROIT Principles of international commercial contracts*. Rom.

Kihlman, Jon, 2000-01. *Juridisk Tidskrift*. sid. 194-205.

Lando, Ole - Beale, Hugh, 2000. *Principles of European Contract Law Part I and II*. Haag.

Lando, Ole, 2005. ”Kontraktsretten i et europæisk og internationalt perspektiv”, sid. 15-26 i Flodgren, Boel - Gorton, Lars - Lindell-Frantz, Eva - Samuelsson, Per (red.) *Avtalslagen 90 år – Aktuell nordisk rättspraxis*. Stockholm.

- Lookofsky, Joseph, 1996. *Understanding the CISG in Scandinavia*. Köpenhamn.
- Ramberg, Christina, 2004. ”Mot en gemensam europeisk lagstiftning”, SvJT, sid. 459-474.
- Ramberg, Jan - Herre, Johnny, 2005. *Allmän Köprätt Det köprättsliga regelsystemet och marknadspraxis*. Tredje upplagan. Stockholm.
- Ramberg, Jan - Herre, Johnny, 2001. *Internationella Köplagen (CISG) en kommentar*. Stockholm.
- Ramberg, Jan - Hultmark, Christina, 1999. *Allmän Avtalsrätt*. Femte upplagan. Stockholm.
- Sandgren, Claes, 2007. *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*. Andra upplagan. Stockholm.
- Svernlöv, Carl - Bergstedt Sten, Viveca - Bessman, Stefan - Ramberg, Christina - Rudenstam, Tomas - Westin, Jacob, 2003. *Internationella avtal – i teori och praktik*. Stockholm.
- Håstad, Torgny, 2002. ”En europeisk civillag och den nordiska kontraktsträtten”, Det 36:e Nordiska Juristmötet i Helsingfors 15-17 augusti, sid. 340-366.

Övriga källor

- <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Ekonomi/Utrikeshandel/> (080514)
- http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Ekonomi/Utrikeshandel/Varldshandelns_utveckling/ (080514)
- http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html (080519)
- <http://www.regeringen.se/sb/d/9906/a/104062> (080506)
- <http://www.iccsweden.se/omicc/iccnytt/iccnytt.htm> (080429)
- <http://www.iccsweden.se/policy/handelsratt/handelsrattart.htm> (080429)
- http://ec.europa.eu/finland/news/press/101/10646_sv.htm, (080515)

http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=10&doktyp=eunbil&rm=2007/08&bet=420D&dok_id=GV0N420D (080511)

http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=10&doktyp=eunbil&rm=2007/08&bet=420D&dok_id=GV0N420D (080511)

http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=10&doktyp=eunbil&rm=2007/08&bet=420D&dok_id=GV0N420D (080511)

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/83/53/0e8effd1.pdf> (080520)